

Vjeroučitelj kao moderator i animator (primjeri dobre prakse)

Ana Volf i Ivana Hac

24. Rujna 2021.

„Najbolji učitelji ujedno su i najzahtjevniji učitelji: oni od učenika zahtijevaju razmišljanje.”

(W. Glasser)

Promjena paradigme poučavanja

Moderno društvo očekuje od pojedinca da bude i postane aktivni sudionik društva, odgovoran i otvorenoj brzoj prilagodbi i vlastitom usavršavanju.

U skladu s ovim promjenama došlo je i do promjene u paradigmi obrazovanja.

Današnji učenici

spontani i intuitivni

očekuju prezentaciju novih informacija na zanimljiv način kroz atraktivne materijale

rado prihvaćaju učenje kroz suradnički rad i kritičko razmišljanje

usmjereni na situacijsko učenje uz aktivno sudjelovanje

očekuju objašnjenje razloga zašto nešto uče

Aktivno učenje i poučavanje

“Suvremena nastava temelji se na ideji aktivnog učenika koji kroz istraživanje i interakciju s drugim učenicima usvaja nove spoznaje i razvija svoje vještine.”

e-Škole scenariji poučavanja CARNet

znanje

vještine

stavovi

Cilj aktivnog učenja

Učenje inicirano od učenika/ sudionika

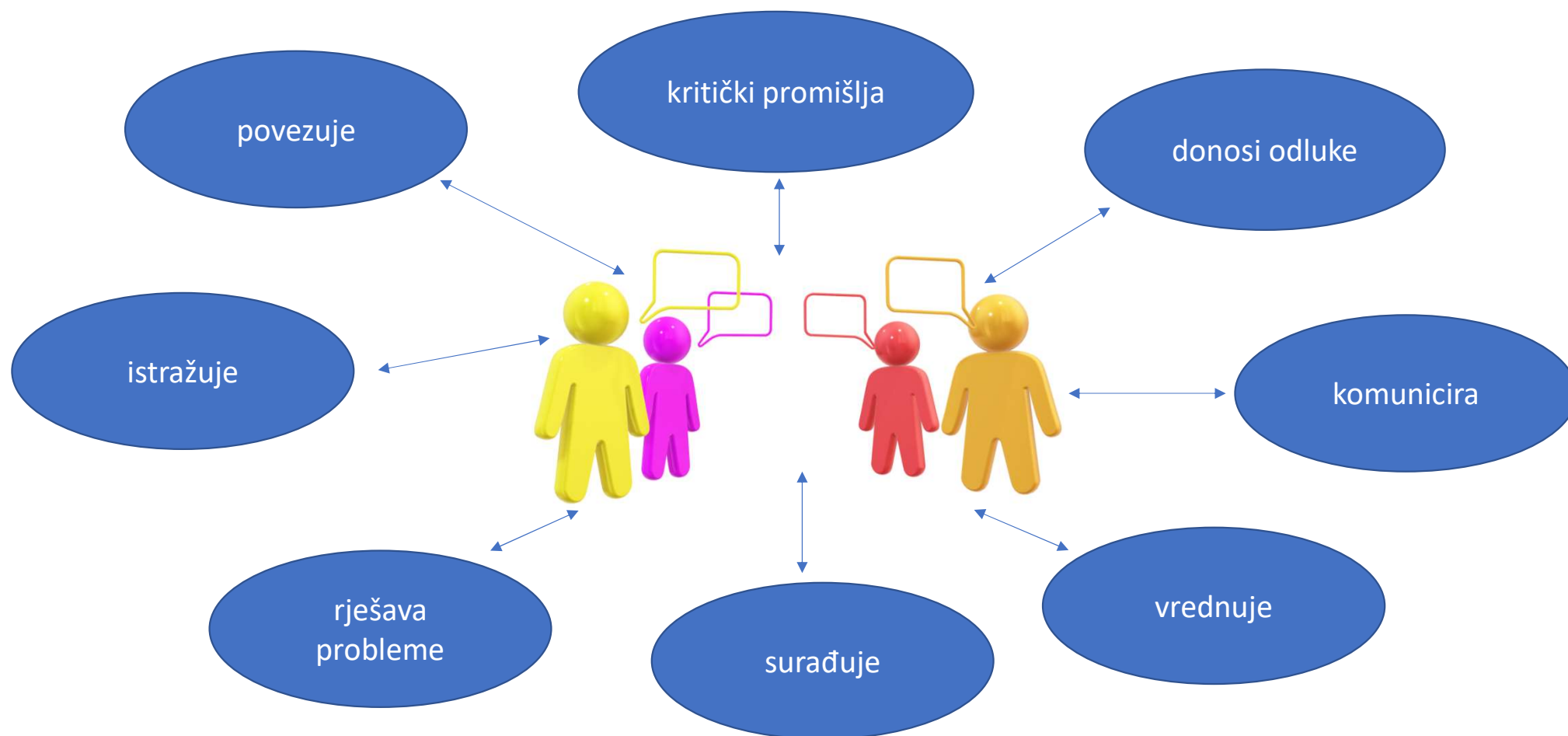
Uspješno rješavanje
problema

Razvoj kritičkog mišljenja

Suradničko učenje

Učeničko aktivno
istraživanje

Uloga učenika u aktivnom učenju

Uloga učitelja u aktivnom učenju/ poučavanju

“Uloga učitelja mijenja se od tradicionalne uloge, u kojoj je učitelj bio gotovo jedini izvor znanja i neupitan autoritet, prema suvremenoj ulozi, u kojoj učitelj postaje voditelj, savjetnik i moderator nastavnih aktivnosti u učionici. ”

e-Škole scenariji poučavanja CARNet

Uloga učitelja u aktivnom učenju/ poučavanju

- vodi, savjetuje, odgovara
- planira, organizira, moderira
- osmišljava aktivnosti
- primjenjuje raznovrsne strategije poučavanja
- prati, procjenjuje i vrednuje

Strategije i metode učenja koje doprinose aktivnoj nastavi

Naglasak se stavlja na:

- primjenu suradničkog učenja
- učenje praktičnih radnji
- učenje učenja
- učenje otkrivanjem
- učenje putem rješavanja problema
- razvoj kritičkog mišljenja

Strategije učenja

prepoznaje glavne ideje

služi se udžbenikom i dostupnom literaturom

nadgleda vlastito učenje

određuje cilj i plan učenja

pretražuje i prikuplja podatke, informacije i ideje iz različitih izvora

samostalno oblikuje bilješke i sažetak

odabire tehnike učenja koje mu najviše odgovaraju

povezuje prethodno znanje s novim sadržajima

samovrednuje svoj rad prema unaprijed dogovorenim mjerilima vrednovanja

preuzima odgovornost za svoj rad

```
graph TD; A([SPOSOBNOSTI KOJE SE  
POTIČU AKTIVNIM UČENJEM  
I POUČAVANJEM]) --- B([kreativnost]); A --- C([apstraktno  
mišljenje]); A --- D([suradnja]); A --- E([komunikacija]); A --- F([motivacija]); A --- G([povezivanje]); A --- H([kritičko  
mišljenje]); A --- I([samoregulacija  
učenja]); A --- J([stvaranje  
znanja]);
```

SPOSOBNOSTI KOJE SE
POTIČU AKTIVNIM UČENJEM
I POUČAVANJEM

kreativnost

apstraktno
mišljenje

suradnja

komunikacija

motivacija

povezivanje

kritičko
mišljenje

samoregulacija
učenja

stvaranje
znanja

Neke od metoda i postupaka aktivnog učenja

oluja ideja

šest šešira (tehnika
paralelnog
mišljenja)

insert metoda

obrnuta učionica

igrifikacija

radionica
budućnosti

provokacije kao
metoda aktivnoga
učenja

simulacija

projektno,
istraživačko i
suradničko učenje...

Strategije temeljene na rješavanju problema

Stvaranje problemske situacije


```
graph TD; A[Stvaranje problemske situacije] --> B[Pretpostavka rješenja problema]; B --> C[Planiranje aktivnosti rješavanja problema]; C --> D[Rješavanje problema]; D --> E[Izvođenje zaključka i vrednovanje];
```

The diagram illustrates a five-step process for problem-solving strategies. Each step is represented by a colored rectangular box, and the steps are connected by downward-pointing arrows, indicating a sequential flow. The steps are: 1. Stvaranje problemske situacije (orange box), 2. Pretpostavka rješenja problema (grey box), 3. Planiranje aktivnosti rješavanja problema (yellow box), 4. Rješavanje problema (blue box), and 5. Izvođenje zaključka i vrednovanje (green box).

Pretpostavka rješenja problema

Planiranje aktivnosti rješavanja problema

Rješavanje problema

Izvođenje zaključka i vrednovanje

Rješavanje problema metodom UVIJEK – PONEKAD – NIKAD

ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
SŠ KV B.2.2. Učenik istražuje i analizira slike Crkve i njezina bitna obilježja, njezino ekumensko poslanje te važnost sakramenta svetoga reda, službi i karizmi u životu Crkve.	<p>Učenik analizira novozavjetne slike Crkve.</p> <p>Učenik objašnjava bitna obilježja Crkve: jedna, sveta, katolička i apostolska.</p> <p>Učenik objašnjava univerzalnost Crkve.</p> <p>Učenik prepoznaje i navodi veze jedinstva Crkve.</p> <p>Učenik opisuje službe i karizme u Crkvi i navodi primjere jednoga i drugoga.</p> <p>Učenik analizira mjesto i ulogu laika u životu Crkve.</p> <p>Učenik objašnjava biblijsko utemeljenje, značenje i važnost sakramenta svetoga reda.</p> <p>Učenik objašnjava ulogu biskupa, svećenika i đakona u životu i djelovanju Crkve.</p> <p>Učenik objašnjava pojam, nastanak, važnost i ciljeve ekumenizma.</p> <p>Učenik prosuđuje važnost molitve za jedinstvo svih kršćana.</p>

Rješavanje problema metodom UVIJEK – PONEKAD – NIKAD

Ponuđene tvrdnje rasporedi u odgovarajući stupac

Uvijek točno	Ponekad točno	Nikad točno

Ekumenski dijalog izvire iz zajedničke molitve i Svetog Pisma.

Različitosti su zapreka u potpunom ostvarivanju ekumenskih nastojanja.

Ekumenska nastojanja crkava dovode do dijaloga i boljeg razumijevanja među samim kršćanima.

Nacionalni identitet gradi se i na vjerskoj pripadnosti i različitosti, a to otežava ekumenska nastojanja.

Ekumenizam je utopija i gubljenje vremena

Katolička Crkva idejni je začetnik ekumenskog pokreta.

Ekumenske geste ostaju samo lijepe geste i nemaju željeni odjek među vjernicima.

Strpljivost, istina i ljubav su preduvjeti ekumenskih nastojanja.

Ekumenski dijalog izvire iz zajedničkog slavlja euharistije.

Rješavanje problema metodom UVIJEK – PONEKAD – NIKAD

Ponuđene tvrdnje rasporedi u odgovarajući stupac

Uvijek točno	Ponekad točno	Nikad točno
Različitosti su zapreka u potpunom ostvarivanju ekumenskih nastojanja.	Strpljivost, istina i ljubav su preduvjeti ekumenskih nastojanja.	Ekumenske geste ostaju samo lijepe geste i nemaju željeni odjek među vjernicima.
Katolička Crkva idejni je začetnik ekumenskog pokreta.	Nacionalni identitet gradi se i na vjerskoj pripadnosti i različitosti, a to otežava ekumenska nastojanja.	Ekumenizam je utopija i gubljenje vremena.
Ekumenski dijalog izvire iz zajedničke molitve i Svetog Pisma.	Ekumenska nastojanja crkava dovode do dijaloga i boljeg razumijevanja među samim kršćanima.	Ekumenski dijalog izvire iz zajedničkog slavlja euharistije.

Ponuđene tvrdnje rasporedi u odgovarajući stupac

Uvijek točno	Ponekad točno	Nikad točno
Strpljivost, istina i ljubav su preduvjeti ekumenskih nastojanja.	Ekumenske geste ostaju samo lijepe geste i nemaju željeni odjek među vjernicima.	Ekumenizam je utopija i gubljenje vremena.
Ekumenska nastojanja crkava dovode do dijaloga i boljeg razumijevanja među samim kršćanima.	Ekumenski dijalog izvire iz zajedničkog slavlja euharistije.	Različitosti su zapreka u potpunom ostvarivanju ekumenskih nastojanja.
Ekumenski dijalog izvire iz zajedničke molitve i Svetog Pisma.	Nacionalni identitet gradi se i na vjerskoj pripadnosti i različitosti, a to otežava ekumenska nastojanja.	Katolička Crkva idejni je začetnik ekumenskog pokreta.

Ponuđene tvrdnje rasporedi u odgovarajući stupac

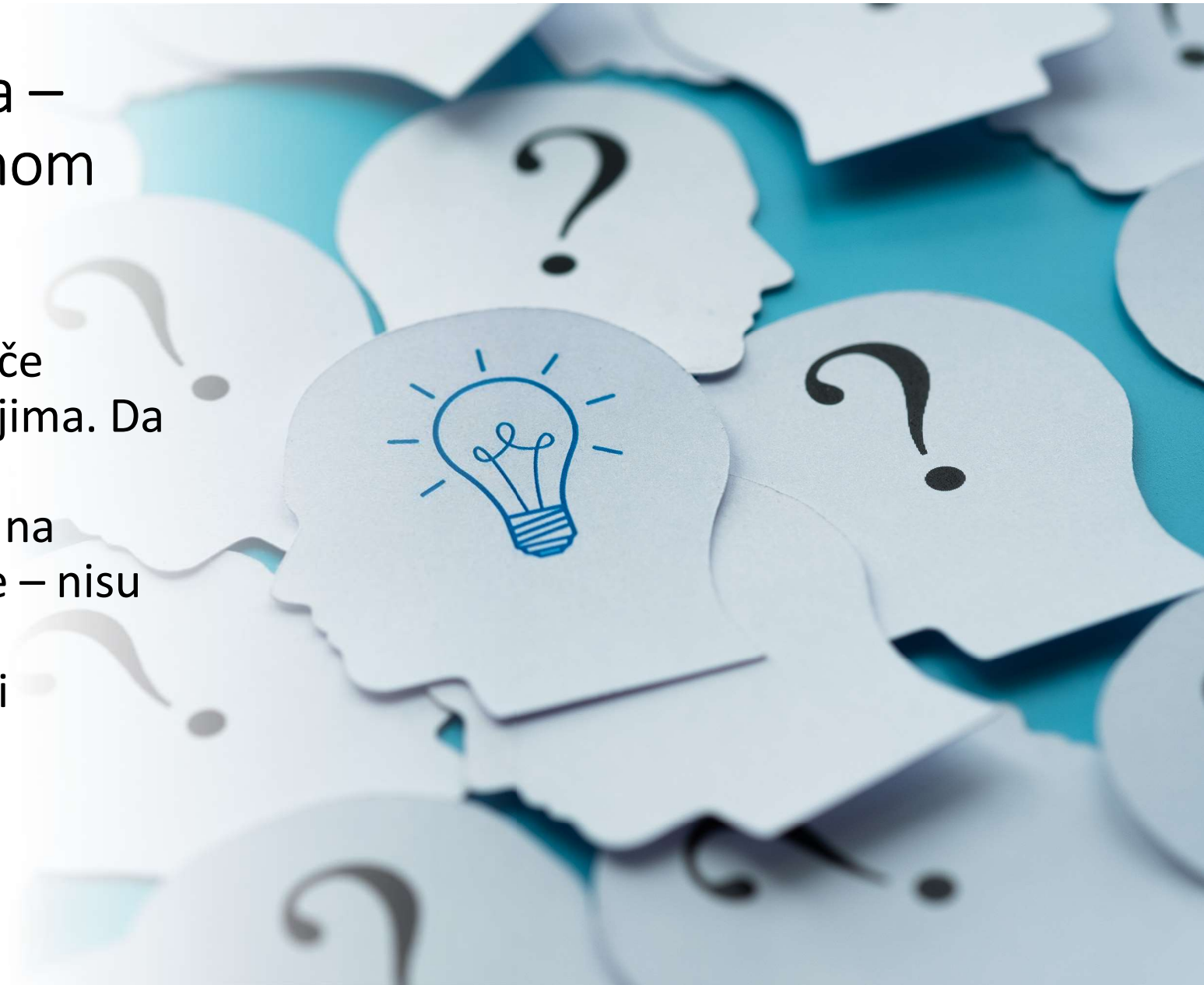
Uvijek točno ✓	Ponekad točno ?	Nikad točno ✗
Ekumenska nastojanja crkava dovode do dijaloga i boljeg razumijevanja među samim kršćanima.	Različitosti su zapreka u potpunom ostvarivanju ekumenskih nastojanja.	Katolička Crkva idejni je začetnik ekumenskog pokreta.
Ekumenski dijalog izvire iz zajedničkog slavlja euharistije.	Strpljivost, istina i ljubav su preduvjeti ekumenskih nastojanja.	Ekumenske geste ostaju samo lijepe geste i nemaju željeni odjek među vjernicima.
Ekumenski dijalog izvire iz zajedničke molitve i Svetog Pisma.	Nacionalni identitet gradi se i na vjerskoj pripadnosti i različitosti, a to otežava ekumenska nastojanja.	Ekumenizam je utopija i gubljenje vremena.

Postavljanje pitanja – korak prema aktivnom učenju

„Razmišljanje se ne potiče
odgovorima, nego pitanjima. Da
utemeljitelji pojedinih
znanstvenih disciplina – na
primjer fizike ili biologije – nisu
postavljali pitanja, te se
discipline nikada ne bi ni
razvile.“

Linda Elder i Richard Paul

Oblikujemo
učenje

Potičemo
otvorene
razgovore

Potičemo
kritičko
mišljenje

Povezujemo
učenje i
stvarni život

Potičemo
istraživanje i
analiziranje

Stvaramo kulturu
poštovanja i
povjerenja

Vrste pitanja

zatvorena pitanja

otvorena pitanja

pitanja niže i više
kognitivne razine

konvergentna pitanja

divergentna pitanja

ključna pitanja

refleksivna pitanja

istraživačka pitanja

nefunkcionalna pitanja

Vrste pitanja

**Kako se zove Isusova
Majka?**

**Na koje načine svijet može
postati bolje mjesto za sve
ljude?**

**N: Nabroji sedam svetih
sakramenata.
V: Usporedi sakramente
inicijacije u različitim
kršćanskim Crkvama.**

**Kako se naziva sakrament
kršćanske inicijacije kojim
nam se briše istočni grijeh?**

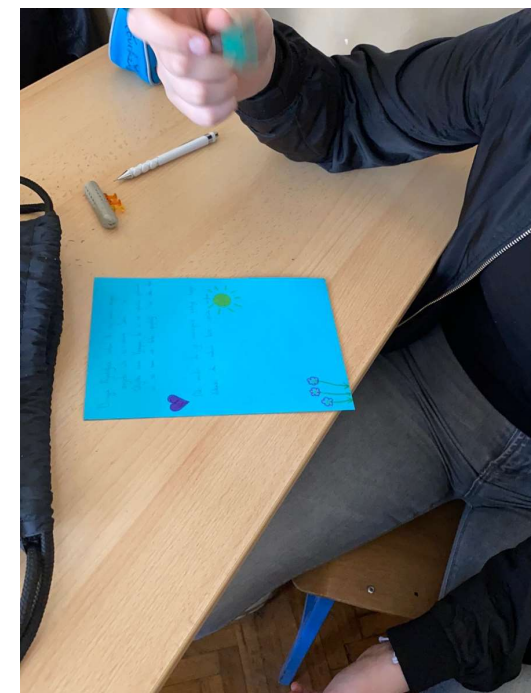
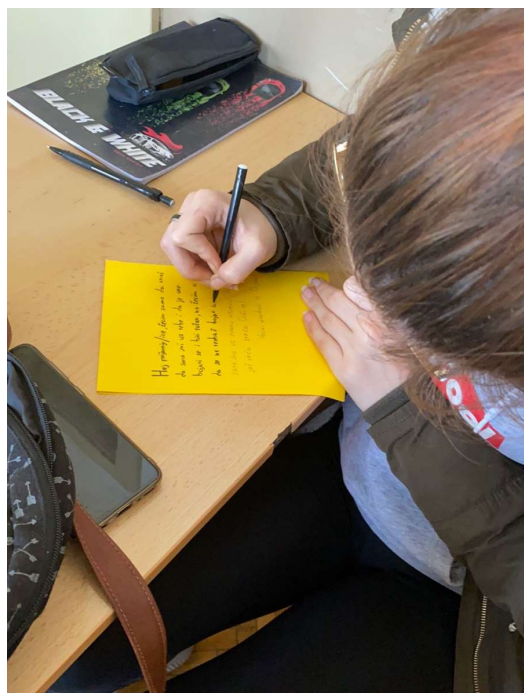
**Na koji način čovjek postaje
dobar kršćanin?**

**Kako bi izgledao svijet u
kojem ne bi postojale
religije?**

**Koja si tri nova pojma
naučio na današnjem satu?**

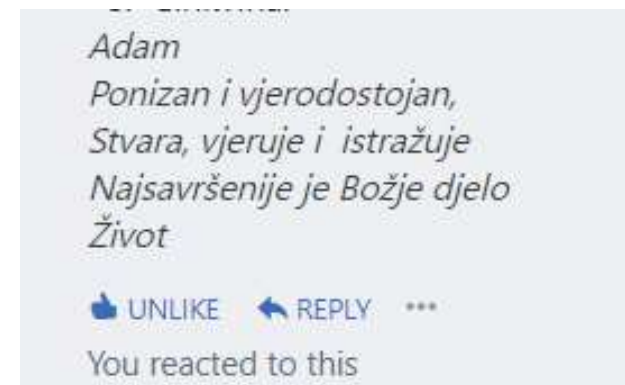
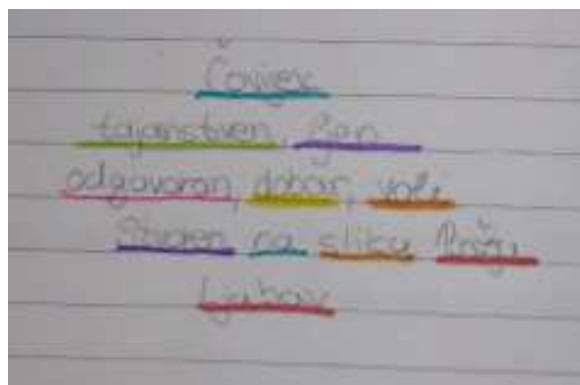
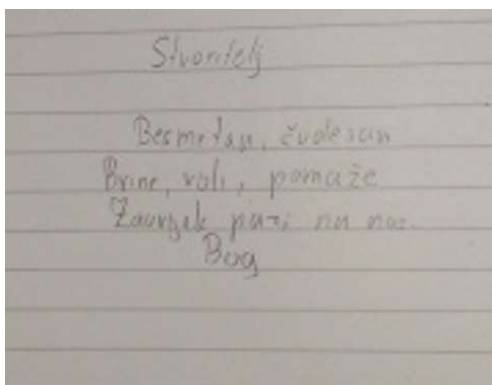
**Što povezuje sir trapist i
pivo Paulaner?**

Je li svima sve jasno?

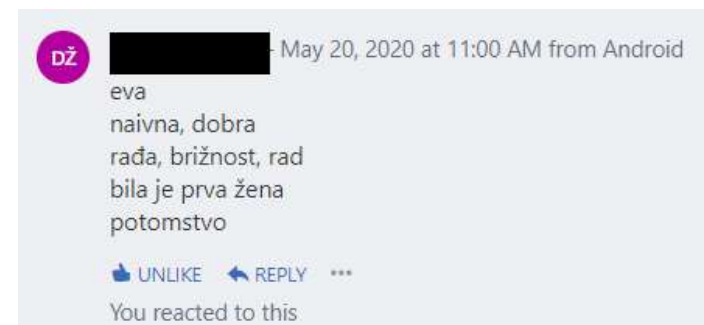
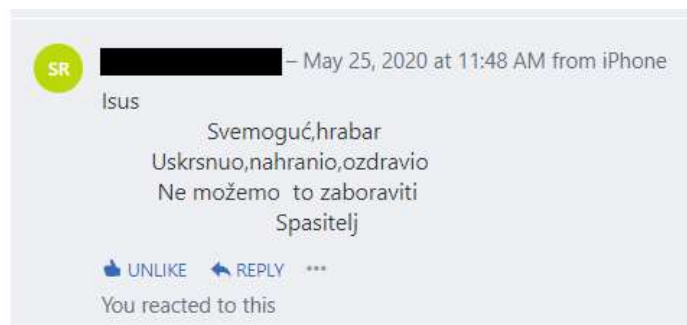

Još nekoliko primjera iz prakse

Stavralačko izražavanje - činkvina

8. čovjek
druželjubiv, pametan
radi, stvara, dijeli
pomaže drugima nevolji
ja

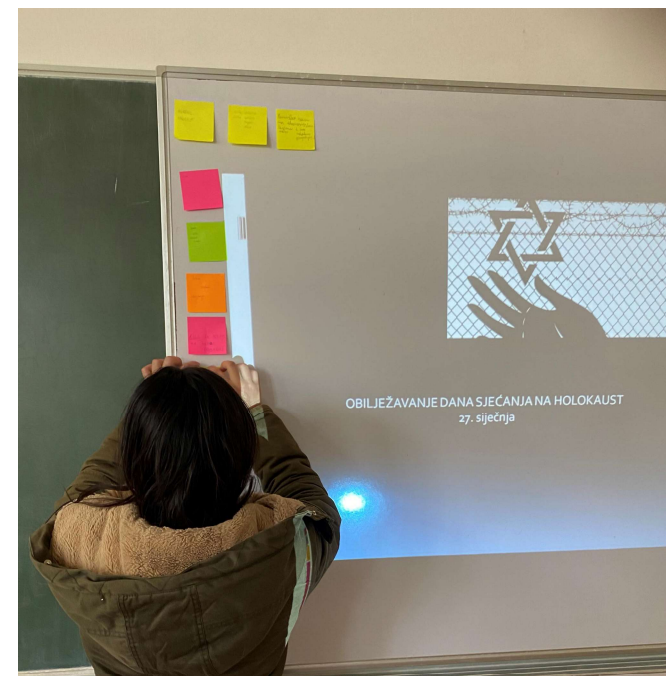
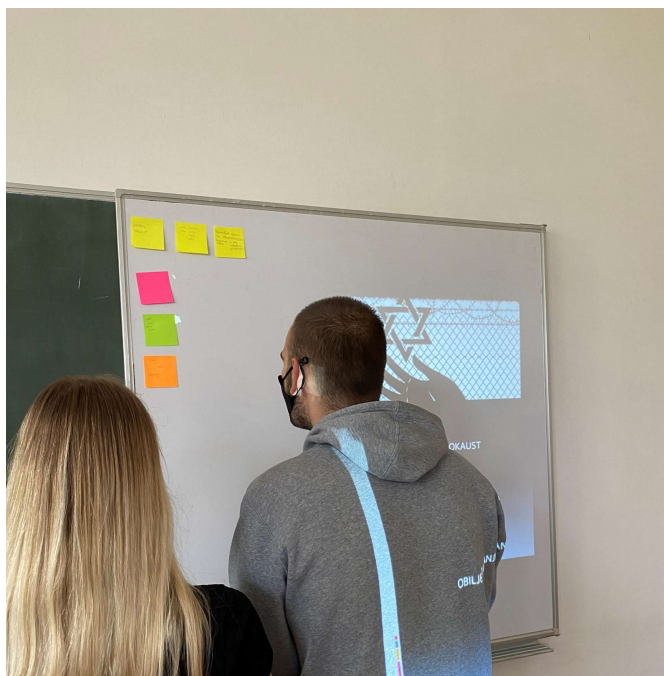
KWL tablica
Znam – Želim
znati –
Naučio/la sam

Projektna nastava

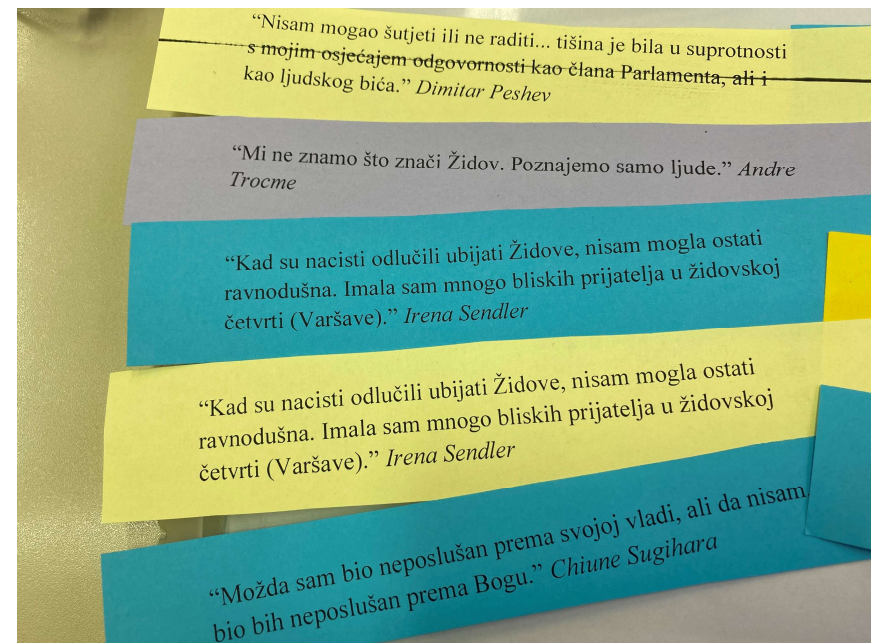
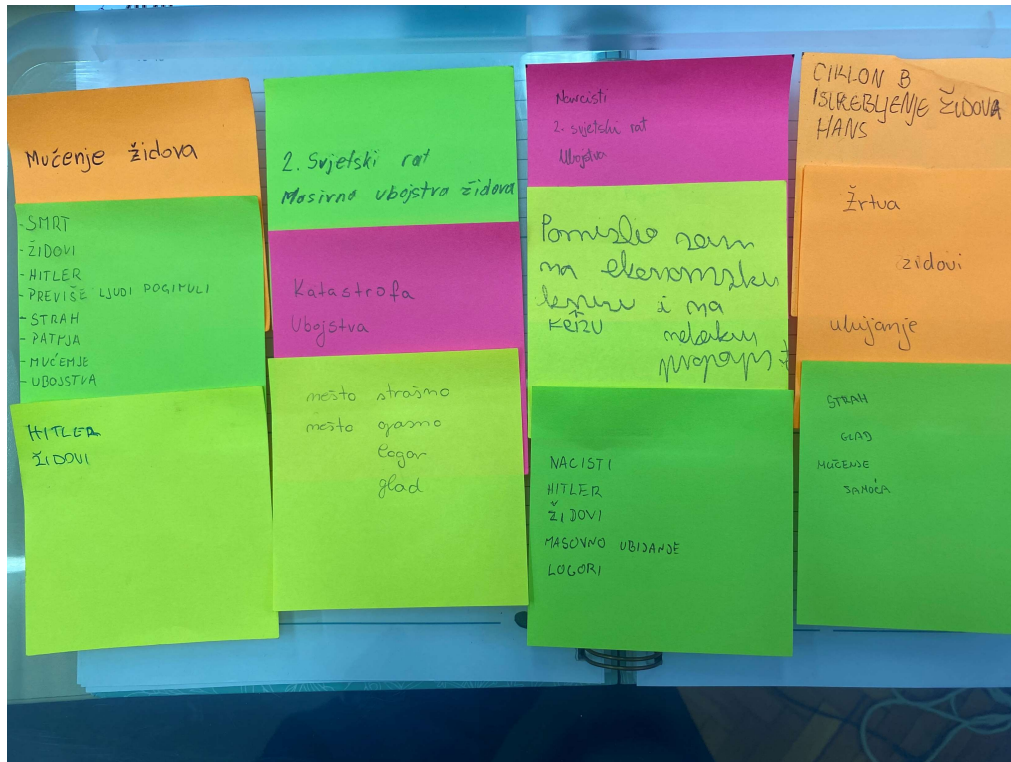
Pravednik među narodima
(Dan sjećanja na žrtve Holokausta)

Pravednik među narodima

Zašto više ljudi nije pomagalo progonjenim Židovima?

Priča o suosjećanju*

*Suosjećanje = duboki osjećaj razumijevanja za tuđu patnju, uz želju da tu patnju učinimo podnošljivom

U vrijeme holokausta postojali su pojedinci koji su pokazali suosjećanje u spašavanju Židova.

Sestra Amadeja Pavlović, Đakovo, Hrvatska

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Amadeja Pavlović bila je katolička redovnica u samostanu sv. Križa u Đakovu. Tada je u tom gradu bio smješten logor za židovske žene i djecu, u kome je mnogo ljudi umro od gladi i bolesti. Amadeja je pomogla spasiti nekoliko trudnica i bolesni Židovki, skrivajući ih u samostanu i dajući im lijekove. Također je spasila 11-godišnju djevojčicu koju je skrivala sve do kraja rata, jerenda je zvala da je pomagane Židovima zlobni koji se kaznjavaju smrću.

PRATITELJ MIOU NARODIMA

Ime osobe: Sestra

Nacionalnost / Odlava privlačila: _____

Zanimanje: _____

Što govori o motivima za (spasavanje) ljudi? _____

Kako je spasio/vala ljudi? (kao je spasio/vala) _____

Što se dogodilo s tom osobom nakon toga? _____

zapanjale da gušavice mogu
mami rane zlo. Smatra da
i li ga pak možemo rešiti
k tezak, ali ne bolite da
ake ne pshodimo upit
za svoje loje, ali ti učinila
ake i nempatčne?

ali baše nme kucati nemo
koje su zlo pema nemo?

nito - kako sebi da dopu
nava. Na koji način se
ava pmoću

kad netko može

Priča o osobnom integritetu*

*Osobni integritet je sposobnost da se odupremo svim vrstama pritiscima i da se ne predamo nikakvim silama, već da se držimo svojih principa i vrijednosti.

U vrijeme holokausta postojali su pojedinci koji su pokazali osobni integritet u spašavanju Židova.

Sestra Amadeja Pavlović, Đakovo, Hrvatska

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Amadeja Pavlović bila je katolička redovnica u samostanu sv. Križa u Đakovu. Tada je u tom gradu bio smješten logor za židovske žene i djecu, u kome je mnogo ljudi umro od gladi i bolesti. Amadeja je pomogla spasiti nekoliko trudnica i bolesni Židovki, skrivajući ih u samostanu i dajući im lijekove. Također je spasila 11-godišnju djevojčicu koju je skrivala sve do kraja rata, jerenda je zvala da je pomagane Židovima zlobni koji se kaznjavaju smrću.

U vrijeme holokausta postojali su pojedinci koji su pokazali osobni integritet u spašavanju Židova.

Priča o suradnji*

*Suradnja je sposobnost da se zajedno sa drugima radimo na postizanju zajedničkih ciljeva, bez obzira na razlike u mišljenjima i interesima.

U vrijeme holokausta postojali su pojedinci koji su pokazali suradnju u spašavanju Židova.

Sestra Amadeja Pavlović, Đakovo, Hrvatska

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Amadeja Pavlović bila je katolička redovnica u samostanu sv. Križa u Đakovu. Tada je u tom gradu bio smješten logor za židovske žene i djecu, u kome je mnogo ljudi umro od gladi i bolesti. Amadeja je pomogla spasiti nekoliko trudnica i bolesni Židovki, skrivajući ih u samostanu i dajući im lijekove. Također je spasila 11-godišnju djevojčicu koju je skrivala sve do kraja rata, jerenda je zvala da je pomagane Židovima zlobni koji se kaznjavaju smrću.

U vrijeme holokausta postojali su pojedinci koji su pokazali suradnju u spašavanju Židova.

U svakom pitanju odaberi i zaokruži jednu tvrdnju s kojom se najviše slažeš.

1. Prije ove edukacije:

- a) nikad nisam čuo/čula za pojam holokaust
- b) čuo sam/čula sam za pojam holokaust, ali nisam najtočnije znao/zнала na što se odnosi
- ☒ c) znao sam točno objasniti pojam holokausta

2. Nakon ove edukacije:

- a) Moje znanje o holokaustu isto je kao i prije.
- b) Moje znanje o holokaustu djelomično se poboljšalo.
- ☒ c) Moje znanje o holokaustu značajno se poboljšalo.

3. Kako ti se svidio način predstavljanja ove teme, u usporedbi s tvojom dosadašnjom nastavom povijesti?

- a) Nije mi se posebno svidjelo. Način rada bio je sličan onome na redovnoj nastavi.
- ☒ b) Ovdje mi se svidjelo što je nastava bila više fokusirana na osobne priče i sudbine.
- c) Ovdje mi se svidjelo što sam mogao učiti na primjerima iz moje lokalne zajednice.

4. Ukratko opiši koji sadržaj edukacije je ostavio najveći dojam na tebe i/ili najviše te iznenadio.

Svidjelo mi se kada sam svak dobio jednu osobu i kada sam ih opisivao i kako su ljudi spasili

U svakom pitanju odaberi i zaokruži jednu tvrdnju s kojom se najviše slažeš.

1. Prije ove edukacije:

- a) nikad nisam čuo/čula za pojam holokaust
- ☒ b) čuo sam/čula sam za pojam holokaust, ali nisam najtočnije znao/zнала na što se odnosi
- c) znao sam točno objasniti pojam holokausta

2. Nakon ove edukacije:

- a) Moje znanje o holokaustu isto je kao i prije.
- ☒ b) Moje znanje o holokaustu djelomično se poboljšalo.
- c) Moje znanje o holokaustu značajno se poboljšalo.

3. Kako ti se svidio način predstavljanja ove teme, u usporedbi s tvojom dosadašnjom nastavom povijesti?

- a) Nije mi se posebno svidjelo. Način rada bio je sličan onome na redovnoj nastavi.
- ☒ b) Ovdje mi se svidjelo što je nastava bila više fokusirana na osobne priče i sudbine.
- c) Ovdje mi se svidjelo što sam mogao učiti na primjerima iz moje lokalne zajednice.

4. Ukratko opiši koji sadržaj edukacije je ostavio najveći dojam na tebe i/ili najviše te iznenadio.

Pravednik među narodima je dio koji je ostavio najveći dojam na mene

U svakom pitanju odaberi i zaokruži jednu tvrdnju s kojom se najviše slažeš.

1. Prije ove edukacije:

- a) nikad nisam čuo/čula za pojam holokaust
- b) čuo sam/čula sam za pojam holokaust, ali nisam najtočnije znao/zнала na što se odnosi
- ☒ c) znao sam točno objasniti pojam holokausta

2. Nakon ove edukacije:

- a) Moje znanje o holokaustu isto je kao i prije.
- b) Moje znanje o holokaustu djelomično se poboljšalo.
- ☒ c) Moje znanje o holokaustu značajno se poboljšalo.

3. Kako ti se svidio način predstavljanja ove teme, u usporedbi s tvojom dosadašnjom nastavom povijesti?

- a) Nije mi se posebno svidjelo. Način rada bio je sličan onome na redovnoj nastavi.
- ☒ b) Ovdje mi se svidjelo što je nastava bila više fokusirana na osobne priče i sudbine.
- c) Ovdje mi se svidjelo što sam mogao učiti na primjerima iz moje lokalne zajednice.

4. Ukratko opiši koji sadržaj edukacije je ostavio najveći dojam na tebe i/ili najviše te iznenadio.

Svidjelo mi se kad smo čitali i pisali kako su drugi ljudi spašavali i pomagali drugima.

Izazovi s kojima se susrećemo

Premalo
vremena

Umor i zasićenje

Nastava na
daljinu

Visoki troškovi

Prezahtjevan
kurikulum

Nedostatak
podrške

Izazovi s kojima se susrećemo

Premalo
vremena

Umor i zasićenje

Sve mogu u onome
koji me jača!

Fil 4,13

Visoki troškovi

Prezahtjevan
kurikulum

Manjak
podrške

Literatura

- Jurčić, M (2012a). *Pedagoško-didaktička umijeća suvremenog učitelja u izvođenju nastave*. U N. Hrvatić, A. Klapan (ur.), *Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagogijske znanosti* (str. 191–198). Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo.
- Gazibara, Senka, *Aktivno učenje kao didaktičkometodička paradigma suvremene nastave. Doktorski rad*, Zagreb, 2018 [Gazibara, S. doktorski rad Aktivno učenje kao didaktičko-metodička paradigma svuremene nastave.pdf \(unizg.hr\)](#)
- Koludrović, Morana. 2009. *Pitanja i zadaci u udžbenicima kao elementi poticanja divergentnog mišljenja. Pedagogijska istraživanja* 6, br. 1-2 (2009): 179-189. <https://hrcak.srce.hr/118110>
- Marzano, R. J., Pickering, D. J., Pollock, J. E. (2006). *Nastavne strategije: Kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija*. Zagreb: Educa.
- Matić,Terezija, *Metode aktivnog učenja u razrednoj nastavi*, [Metode aktivnog učenja u razrednoj nastavi \(irb.hr\)](#)
- Rješavanje problema [Rješavanje problema: Što je problem? \(carnet.hr\)](#)
- Učinkovito postavljanje pitanja [Učinkovito postavljanje pitanja: Zašto postavljamo pitanja? \(carnet.hr\)](#)
- Sveučilište u Zadru, *Priručnik za izradu ishoda učenja Sveučilišta u Zadru*, [Prirucnik za izradu ishoda učenja.pdf \(unizd.hr\)](#)
- Hadelan, Martin, *Analiza kvalitete i vrste pitanja pri usmenoj provjeri znanja* <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:3008/datastream/PDF/download>